

EVALUAREA NEVOILOR COMUNITĂȚII ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI DE COVID-19

*Raport întocmit de Departamentul de Cercetare Comunitară
în colaborare cu Departamentul de Programe ARAS*

CONTEXT

În martie 2020, în contextul pandemiei COVID-19, pe întreg teritoriul României s-a decretat stare de urgență, pe durata căreia fost restrâns exercițiul mai multor drepturi: libera circulație, dreptul la învățătură, libertatea întrunirilor, dreptul la grevă, libertatea economică. În acest timp, clienți ai ARAS, cât și persoane din exterior au evocat dificultăți cu care s-au confruntat ca urmare a măsurilor de prevenire și protecție instaurate, astfel că stilul acestora de viață a suferit modificări la care unii cu greu au făcut față.

Acest studiu reprezintă un "instantaneu" al impactului pe care criza COVID-19 l-a avut asupra populației, prezentând situația așa cum este percepută și experimentată de grupurile-țintă.

SCOP

Identificarea schimbărilor survenite în viața respondenților în plan personal și profesional, documentarea celor mai stringente nevoi și probleme pe care le-au întâmpinat, cum au fost gestionate și cum ar putea ARAS să se adapteze noilor condiții, pentru a veni în sprijinul persoanelor ce aparțin unor grupuri vulnerabile, cât și al populației generale, prin serviciile pe care le furnizează.

GRUP ȚINTĂ

Populație generală și grupuri vulnerabile precum: persoane care trăiesc cu HIV, cu afecțiuni de tip hepatită B sau C/ITS-uri/TBC sau cu alte afecțiuni cronice, persoane care consumă droguri, persoane implicate în munca sexuală, persoane fără adăpost, persoane din comunitatea LGBTQIA și migranți.

METODOLOGIE

Studiu cantitativ, transversal, pe bază de chestionar: 209 chestionare administrate online și 12 administrate de un operator de teren în rândul clienților ARAS, în perioada 14-31 mai 2020.

Obiective:

- Identificarea schimbărilor care au survenit în rândul grupurilor-țintă, în contextul pandemiei COVID-19;
- Relaționarea grupurilor vulnerabile cu serviciile esențiale de reducere a riscurilor (schimb de seringi; servicii de testare gratuită pentru HIV/hepatite; tratament cu metadonă; servicii de asistență medico-psiho-socială);

Considerente etice: Răspunsurile la acest sondaj au fost anonime. Datele fiind preponderent colectate online, nu au fost stocate adrese IP și nu s-au utilizat tokenuri.

Limite: Experiența limitată a ARAS în domeniul COVID-19, timpul redus pentru dezvoltarea metodologiei, perioada scurtă în care s-a realizat colectarea datelor. Nu au fost colectate date legate de domiciliu sau de zona geografică din care provin respondenții.

REZULTATE

Din totalul de 221 de respondenți, 66% sunt de sex feminin și 34% de sex masculin, media de vârstă fiind de 41 de ani. Dintre aceștia, doar 17% au intrat vreodată în contact cu serviciile ARAS, iar 10% au menționat că ar dori să afle mai multe detalii despre serviciile pe care asociația le furnizează.

Mai mult de jumătate dintre respondenți (58%) fac parte din populația generală și nu se identifică drept aparținând niciunui grup vulnerabil. Aproape o pătrime (23%) au declarat că sunt sau au fost afectați de alte boli cronice, 11% persoane trăiesc cu HIV, 5% sunt persoane afectate de hepatita B sau C și 2% au fost afectați de TBC.

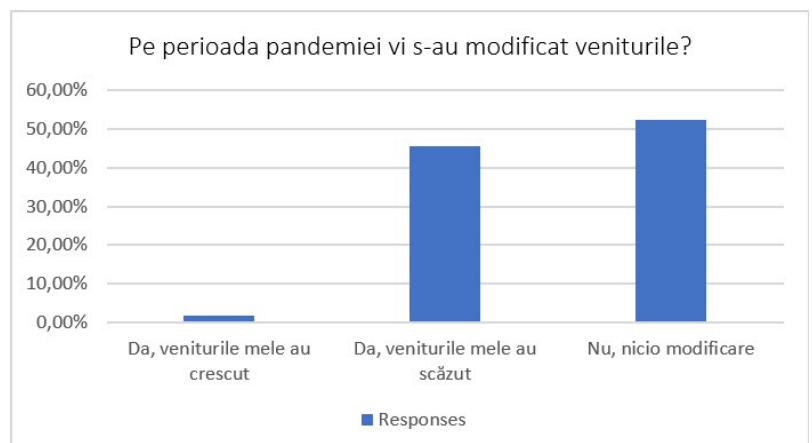
7% s-au declarat ca făcând parte din comunitatea LGBTQIA, aproape 7% sunt consumatori de droguri injectabile și doar 1 persoană a declarat că este implicată în munca sexuală. De asemenea, 2% dintre respondenți au declarat că nu au adăpost.

Cu privire la principalele provocări enunțate, în prim plan se regăsesc problemele de natură psiho-emoțională, 48% dintre respondenți declarând că au experimentat în această perioadă sentimente de neliniște și teamă, iar 40% menționând dificultăți de relaționare cu ceilalți, ca urmare a măsurilor de restricție și protecție impuse la nivel național.

Reducerea veniturilor a fost a doua mare provocare cu care s-au confruntat respondenții.

Câțiva participanți au raportat lipsa oportunităților pentru desfășurarea activității profesionale pe fondul pandemiei, afirmând că au nevoie de un loc de muncă.

Deși 44% menționează că au avut nevoie de sprijin financiar pentru plata chiriei, alimente de bază, produse igienico-sanitare, precum și/sau medicamente, doar 6% declară că au primit asistență financiară și materială în contextul pandemiei și doar 4% au primit ajutor alimentar.



*"Sunt ghid de turism specializat pe outgoing, dar activitatea e zero";
"Nu am putut câștiga din cântat, sunt lăutar";
"Am pierdut locul de muncă"; "(...)de o lună caut, dar nu găsesc nimic"; "Totul e închis și nu pot lucra și e greu, că am terminat în ultimile două luni cam toate economiile care le avem și mai am și un copil".*

O altă provocare menționată de respondenți a fost legată de limitarea accesului la serviciile sociale, multe dintre acestea funcționând online, fizic cu orar restrâns, fie au fost închise. Astfel, 16% dintre respondenți au avut nevoie de asistență pentru accesarea serviciilor sociale prin utilizarea tehnologiei (computer și internet).

44% dintre cei 189 de respondenți la întrebarea cu privire la provocările întâmpinate în accesul la serviciile de sănătate au declarat că au avut dificultăți în accesarea serviciilor de tratament pentru alte afecțiuni în afara COVID-19, 5% au raportat dificultăți în accesarea tratamentului HIV, 3% pentru hepatita C și 2% pentru TBC. Respondenții au mai menționat și probleme legate de lipsa unor medicamente utilizate în tratarea diferitelor afecțiuni (siofor[1], medicamentele utilizate în tratamentul pentru endometrioză, euthyrox [2]), amânarea unor consultații medicale (de ex.: biopsie, tratament stomatologic, monitorizarea și supravegherea sarcinii etc.) și întreruperea tratamentului HIV (3 respondenți). Aproape 3% au declarat că a fost limitat accesul la serviciile stomatologice.

[1] Medicament utilizat de pacienții cu diabet zaharat.

[2] Medicament esențial în tratamentul pacienților cu afecțiuni tiroidiene.

EVALUAREA NEVOILOR COMUNITĂȚII ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI DE COVID-19

În total, 34% dintre participanții la studiu au declarat că au avut nevoie de sprijin pentru accesarea serviciilor de asistență medicală și socială pe durata stării de urgență. Mai mult decât atât, 7% au menționat faptul că nu au avut acces la serviciile de testare HIV și hepatite virale B și C - o parte dintre acestea fiind în continuare închise. Cu privire la tratamentul substitutiv cu metadonă pentru dependența de opiacee, 2% au semnalat dificultăți în accesarea acestor servicii.

4% dintre respondenți au menționat dificultăți în procurarea de prezervative și lubrifianți, iar 2% au declarat că au avut contact sexual neprotejat.

Accesul la droguri a fost îngreunat de creșterea prețului și scăderea purității în comparație cu perioada de dinaintea pandemiei. Din cei 14 respondenți care au declarat că sunt consumatori de droguri injectabile, 3 persoane au afirmat că au fost nevoite să utilizeze alte droguri față de cele consumate în mod obișnuit.

Majoritatea au raportat dificultăți în accesarea echipamentului de injectare steril, descriind situația ca fiind „o foamete de seringi”. În perioada stării de urgență, centrele de schimb de seringi au funcționat la capacitate redusă, însă au distribuit materiale de injectare pentru o perioadă mai îndelungată.

„Am luat seringi pentru 2 săptămâni de la centru, dar nu au fost de ajuns - au mai cerut și alții de la mine; (...)am mai cumpărat seringi de la cei care aveau”; „am folosit de mai multe ori și pe ale iubitelui meu.”

8 din cele 14 persoane care consumă droguri și care au participat la studiu au raportat că echipamentele sterile de injectare distribuite nu au acoperit nevoile existente;

5 persoane au declarat că au folosit de mai multe ori seringile proprii, iar alte 5 au folosit o seringă deja utilizată anterior de altcineva: „am luat seringi de pe jos, folosite”, „m-am injectat cu seringile folosite de fiul meu”.

44% dintre respondenți au indicat nevoia de sprijin emoțional și consiliere psihologică, aceștia confruntându-se cu stări de tipul : frica de a ieși din casă, anxietate extrem de accentuată și atacuri de panică îndelungi și foarte dese. Doar 23% dintre respondenți au declarat că au primit informații și/sau sfaturi de la apropiați, autorități sau organizații neguvernamentale și doar 15% au beneficiat de suport moral sau emoțional.

Totuși, 6 respondenți au declarat că privesc cu suspiciune această pandemie:

„Dacă ar fi existat COVID, ar fi trebuit să fiu primul care să mă îmbolnăvesc, pentru că stăm pe stradă”; „Să nu se mai mintă la nivel de autorități”; „Să termine toată lumea cu mascarada asta”; „Toată această așa-zisă pandemie este o farsă sinistră în urma căreia profită politicienii și afiliații.”

Alte nevoi enunțate au fost legate de facilitarea accesului la serviciile sociale prin intermediul platformelor online (16%), aprovizionarea cu alimente și produse de strictă necesitate (10%), precum și transportarea medicamentelor în afara localității/ între diferite spitale (8%).

EVALUAREA NEVOILOR COMUNITĂȚII ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI DE COVID-19

Respondenților li s-a solicitat opinia cu privire la responsabilitatea instituțiilor publice și private pentru oferirea de sprijin material și financiar populației în perioada crizei COVID-19; astfel, 56% au declarat că autoritățile publice au cea mai mare responsabilitate în acest sens, 32% au afirmat că organizațiile neguvernamentale finanțate din fonduri publice, iar 18% au plasat această responsabilitate asupra ONG-urilor susținute din fonduri private/donații.

Pe lângă schimbările cu impact negativ, studiul a reușit să surprindă și eventuale note de optimism: 3 participanți afirmă că această criză are și urmări pozitive, producând schimbări de mentalitate și comportament:

*"Eu ies din criza asta mai bun"; "Am mai rărit consumul de droguri"; "Fiecare să fie mai conștient de propria stare și să solicite ajutor doar atunci când are nevoie reală.
Să fim mai corecți și mai disciplinați!"*

CONCLUZII

1. Majoritatea populației participante la studiu a fost afectată de măsurile impuse în perioada pandemiei COVID-19, semnalând atât probleme emoționale, cât și financiare sau legate de imposibilitatea exercitării unor profesii. Astfel, se sesizează o creștere a cererii de asistență psihologică, alimente și consumabile de bază, asistență financiară, informații obiective despre COVID-19, precum și echipamente de protecție precum măști, mănuși, dezinfectant.
2. Criza pare să aibă un impact negativ asupra accesului populației la serviciile medico-sociale, aproape jumătate dintre respondenți raportând dificultăți în accesarea acestor servicii și amânarea/anularea unor consultații în ambulatoriu pentru anumite afecțiuni. Doar o parte dintre respondenți au făcut referire la utilizarea teleconsultațiilor. Cu privire la accesul la unele servicii sociale ce nu necesită prezență fizică, se subliniază necesitatea sesiunilor de *computer literacy* pentru persoane mai puțin familiarizate cu tehnologia, precum și dezvoltarea unor servicii de suport în utilizarea tehnologiei.
3. În ceea ce privește grupurile vulnerabile, au fost raportate dificultăți în accesul la serviciile și materialele esențiale de reducere a riscurilor de infectare cu HIV/virusul hepatitic B și C/TBC, precum și în accesarea serviciilor de testare. Putem afirma că accesul limitat al grupurilor vulnerabile la serviciile de prevenire, testare, diagnostic și tratament pentru HIV/SIDA, hepatitele virale și TBC are consecințe importante asupra sănătății și abilității lor de a avea grija de propria sănătate și bunăstare, dar și asupra sănătății comunității, fiind vorba de boli transmisibile.
4. Percepția majorității participanților la studiu referitor la instituțiile responsabile cu sprijinirea populației din punct de vedere material și financiar pe perioada crizei COVID-19 este că această datorie revine în mod principal instituțiilor statului, o minoritate menționând însă și responsabilitatea organizațiilor neguvernamentale.

DESPRE ARAS:

ARAS, membră a Coaliției PLUS, este o organizație neguvernamentală cu sediul în București, care desfășoară încă din 1992 programe de asistență socio-psiho-medicală pentru persoane care trăiesc cu HIV și persoane din diferite grupuri vulnerabile: consumatori de droguri, persoane implicate în sexul comercial, bărbați care fac sex cu alți bărbați, persoane dezavantajate socio-economic etc.

În fiecare an, organizația oferă asistență și servicii de informare pentru circa 5.000 de beneficiari, având o echipă formată din 70 de profesioniști cu experiență în domeniu.